

Долгов О.І., Прокопенко О.О.

ЛІНІЙНЕ НОРМУВАННЯ ЗНАЧЕНЬ ПОКАЗНИКІВ ПРИ РЕЙТИНГОВОМУ ОЦІНЮВАННІ

Рейтингове оцінювання полягає у визначенні інтегральних числових еквівалентів - оцінок, що дозволяють розрізнити оцінюваних за показниками, що характеризують рівні їх досягнень в тому або іншому аспекті (або аспектах) діяльності. Одним з найбільш поширених недоліків існуючих методик рейтингового оцінювання індивідуальної і колективної діяльності по інтегральному адитивному показнику є те, що в єдиний показник зводяться окремі показники самої різної розмірності, що, з одного боку, утрудняє експертне визначення і обґрунтування вагових коефіцієнтів, а з іншого боку, перешкоджає сприйняттю користувачами (особами, що мають відношення до використання методик) співвідношень між оцінюваними показниками.

Кінець кінцем завжди вдається підібрати коефіцієнти так, що зміні значення окремого показника відповідає приріст значення інтегрального показника потрібного знаку. Разом з тим усвідомлення і підбір співвідношення приростів для різних приватних показників перетворюється на самостійну серйозну проблему, що вимагає рішення, яке задовольняє всіх користувачів методики, до яких слід відносити не тільки тих, хто оцінює, але і тих, хто оцінюється, званих надалі виконавцями, при цьому під виконавцем може розумітися як посадовець, так і підрозділ. Необґрунтованість значень вагових коефіцієнтів часто вабить негативну реакцію користувачів рейтингових методик і кардинально впливає на практичну застосовність самих методик, аж до відмови від застосування, зважаючи на дуже часте виникнення конфліктів між різними групами користувачів.

Уникнути зіставлення значень різнорідних показників і істотно спростити завдання визначення для них вагових коефіцієнтів дозволяє перехід від абсолютних значень показників до нормованих значень.

У разі нормування значень показників абстрагуються від порівняльної оцінки конкретних абсолютних значень і переходять до зіставлення значимостей самих показників, що приводить до експертного визначення шуканих значень вагових коефіцієнтів при істотно менших утрудненнях. Для вирішення цієї задачі проводиться нормування. В докладі розглянуто різні способи проведення процесу нормування та їх реалізація на прикладі

конкретних методик рейтингового оцінювання результатів діяльності підрозділів вищого навчального закладу.

Показано, що найбільш простим способом (але, зрозуміло, далеко не єдиним) є лінійне нормування. Розглянуто випадок, коли той, що оцінює зацікавлений в підвищенні ступеня рейтингового розрізнення оцінюваних. Запропоновано метод, який забезпечує максимізацію взаємних відхилень рейтингових оцінок і який має у зв'язку з цим найбільшими роздільними здатностями, що особливо важливе при зближеннях порівнюваних результатів.

Показано, що при розробці методик рейтингового оцінювання є підстави при невідомих межах інтервалу значень ненормованого показника прагнути до нормування з використанням антирекорду і субрекорду як граничних значень, що приводить до гранично максимального розкиду нормованих рейтингових оцінок.